

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ

С. А. Буткевич

кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
(Одеський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.951 (477)

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЦЕНТРУ ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ

Розглянуто організаційно-правові засади діяльності Навчально-методичного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу Державної служби фінансового моніторингу України. Основну увагу приділено його завданням, функціям і повноваженням структурних підрозділів, а також удосконаленню антилегалізаційних заходів у цій сфері.

Ключові слова: запобігання, легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом, Навчально-методичний центр, протидія, фінансування тероризму.

Постановка проблеми. Метою Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму на період до 2015 р. є визначення заходів законодавчого, організаційного та інституційного характеру, спрямованих на забезпечення стабільного та ефективного функціонування національної системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму [1]. При цьому одним із шляхів досягнення цієї мети є підвищення кваліфікації спеціалістів шляхом забезпечення Державною службою фінансового моніторингу України (далі – Держфінмоніторингом України) координації робіт з перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів органів державної влади та суб'єктів первинного фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму; підвищення ефективності роботи з підготовки та підвищення кваліфікації співробітників спеціальних підрозділів правоохоронних органів, які беруть участь у виявленні, розкритті та розслідуванні фактів легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму; запровадження механізму навчання за новітніми навчальними програмами для працівників суб'єктів пер-

винного фінансового моніторингу з питань застосування вимог Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму», зокрема, в частині здійснення ними управління ризиками легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму; підвищення кваліфікації працівників новоутворених суб'єктів державного фінансового моніторингу; організації навчання за участю працівників Держфінмоніторингу України співробітників правоохоронних та судових органів з питань запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

Саме з цією метою, згідно з п. 16 ч. 2 ст. 18 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму», Спеціально уповноважений орган відповідно до покладених на нього завдань забезпечує організацію та координацію роботи з перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів органів державної влади з питань фінансового моніторингу та працівників суб'єктів первинного фінансового моніторингу, відповідальних за проведення фінансового моніторингу щодо боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму на базі відповідного навчального закладу, віднесеного до сфери управління Спеціально уповноваженого органу [2].

Відповідно до указу Президента України від 13.04.2011 № 466/2011, Держфінмоніторинг України входить до системи органів виконавчої влади та утворюється для реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму. Держфінмоніторинг України для здійснення своїх повноважень має право утворювати, реорганізовувати та ліквідувати згідно із законодавством підприємства, установи, організації та відповідні навчальні заклади [3]. Одним із таких навчальних закладів є Державний навчальний заклад післядипломної освіти «Навчально-методичний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу в сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму» (далі – Центр), діяльність якого набуває особливого значення в контексті перманентної оптимізації системи центральних органів виконавчої влади загалом і реформування антилегалізаційного законодавства зокрема.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Деякі аспекти навчально-методичної роботи, розв'язання проблемних питань відомчої освіти, якісної підготовки фахівців для правоохоронних та інших державних органів були предметом наукових розвідок таких учених, як Р.А. Бузунов, С.А. Загородній, В.В. Конопльов, П.В. Нестеренко, Є.Я. Оспіщев, О.А. Павленко, О.В. Червякова, М.І. Шерман, Г.Х. Яворська та ін. Однак з'ясування ролі та місця Центру в національній антилегалізаційній системі самостійним предметом наукового дослідження не обиралися, а тому не знайшли належного відбиття в юридичній літературі.

Метою статті є аналіз організаційно-правових засад діяльності Центру в напрямі перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму. Новизна наукової розвідки полягає у розгляді діяльності Центру крізь призму реалізації національного антилегалізаційного законодавства.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи важливість формування кадрового потенціалу для вітчизняної антилегалізаційної системи, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13.12.2004 № 899-р було утворено Центр [4]. У цьому ж розпорядженні визначено, що основним завданням Центру є перепідготовка та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму, забезпечення єдиного підходу до перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів суб'єктів державного фінансового моніторингу, правоохоронних і судових органів, представників суб'єктів первинного фінансового моніторингу, відповідальних за його проведення, а також представників іноземних держав і міжнародних організацій (див. табл. [5, с. 32, 33]).

Також до діяльності Центру належать: проведення досліджень та участь у розробці методологій з виявлення схем відмивання коштів; підготовка пропозицій щодо вдосконалення законодавства, розвитку правової освіти у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму, організація відповідних освітніх програм, семінарів, конференцій; вивчення та використання в діяльності Центру досвіду міжнародних та іноземних організацій. Крім цього, Центр у межах своєї компетенції може надавати експертно-консультативні, інформаційно-аналітичні, науково-методичні та інші послуги з питань організації та проведення фінансового моніторингу; вивчати й узагальнювати пропозиції суб'єктів фінансового моніторингу, правоохоронних і судових органів щодо вдосконалення системи фінансового моніторингу та окремих її елементів; співпрацювати з навчальними закладами, в тому числі іноземними, у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму з метою поширення позитивного міжнародного досвіду та ін. З цією метою за результатами участі працівників Держфінмоніторингу України у міжнародних (у тому числі освітніх) заходах особа, що перебувала у відрядженні, у 7-денний термін передає матеріали міжнародного заходу до Центру відповідно до розпорядження Держфінмоніторингу України [6]. Разом з цим вважаємо, що одним із пріоритетних напрямів діяльності Центру має бути й мовна підготовка фахівців правоохоронних та інших державних органів, які беруть участь у міжнародному співробітництві щодо запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму.

Кількість осіб, які пройшли навчання в Центрі в 2007–2012 рр.

Показники	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Всього
Працівники суб'єктів державного фінансового моніторингу, правоохоронних, судових та інших органів державної влади	262	470	544	532	611	625	3044
Відповідальні особи суб'єктів первинного фінансового моніторингу	26	54	58	405	540	348	1431
Всього	288	524	602	937	1151	973	4475

З метою належного виконання завдань у цій сфері Міністерство внутрішніх справ України, Державна податкова служба України, Національна академія наук України, Національна академія правових наук України за участю Служби безпеки України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Національного банку України, Генеральної прокуратури України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Асоціації українських банків, Ліги страхових організацій повинні сприяти Центру шляхом надання методичної, консультаційної та інформаційної допомоги в розробленні навчальних програм і планів, підготовці та проведенні занять (семінарів, лекцій, консультацій), опрацюванні методів виявлення схем відмивання коштів [4].

Отже, Центр є бюджетною установою і підпорядковується Держфінмоніторингу України. У своїй діяльності він керується Конституцією та законами України, в тому числі Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», іншими нормативно-правовими актами, зокрема наказами Держфінмоніторингу України, та Статутом [7]. Нині до складу Центру входять відділи фінансово-господарського забезпечення, навчально-методичної роботи з суб'єктами державного фінансового моніторингу, навчально-методичної роботи з суб'єктами первинного фінансового моніторингу, досліджень та міжнародного співробітництва, а також навчально-методичні відділи у Західному (м. Львів) і Східному (м. Харків) регіонах.

Для навчального, методичного та наукового забезпечення діяльності Центру створена й функціонує науково-методична рада, завданнями якої є: організація роботи щодо впровадження до діяльності Держфінмоніторингу України та Центру найбільш досконалих та ефективних форм і методів роботи, розробки методичних рекомендацій і поширення позитивного досвіду з різних напрямів діяльності у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінан-

суванню тероризму; обговорення та відпрацювання науково обґрунтованих рекомендацій з проблемних питань діяльності Держфінмоніторингу України та Центру; участь у розробці та надання консультативних висновків з питань, що виникають у діяльності Держфінмоніторингу України та Центру; обговорення та надання допомоги у підготовці експертних висновків на проекти законодавчих та інших нормативно-правових актів, що надходять до Держфінмоніторингу України від компетентних органів; надання висновків і пропозицій зі спірних або недостатньо врегульованих питань застосування законів у діяльності Держфінмоніторингу України та Центру; взаємодія з іншими навчальними та науковими установами, які надають освітні послуги щодо підготовки або підвищення кваліфікації протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму; розгляд і схвалення документів навчально-методичного характеру Центру та документів методичного спрямування з питань діяльності Держфінмоніторингу України; розгляд питань щодо впровадження до практичної діяльності Держфінмоніторингу України найбільш досконалих та ефективних форм і методів роботи [8]. Така рада створюється із числа провідних вітчизняних та іноземних фахівців за їх згодою строком на період п'ять років на чолі з Головою – доктором економічних наук, професором.

Водночас навчальні плани та програми перепідготовки слухачів, професійні програми підвищення кваліфікації розробляються у відповідних структурних підрозділах Центру, розглядаються вченою радою та затверджуються директором за погодженням із Держфінмоніторингом України та експертною комісією. Структура, зміст, форми і методи навчання, поточного і підсумкового контролю перепідготовки слухачів та сертифікації слухачів Центру також визначаються вченою радою відповідно до законодавства.

У свою чергу, Держфінмоніторинг України здійснює повноваження щодо управління Центром у межах чинного законодавства, а саме: бере участь у здійсненні Центром державної політики у галузі вищої освіти, науки, професійної підготовки кадрів; бере участь у здійсненні ліцензування та акредитації Центру; перевіряє дотриманням вимог щодо якості освіти у Центрі; організовує вибори керівника Центру, затверджує (призначає) та звільняє його з посади; затверджує за погодженням з Міністерством освіти і науки України Статут Центру та зміни до нього; затверджує структуру, встановлює граничну чисельність, а також погоджує штатний розпис та кошторис Центру; перевіряє фінансову, господарську та іншу діяльність Центру, ефективність використання бюджетних коштів; інформує Центр про державні потреби у сфері перепідготовки та підвищення кваліфікації слухачів, надає йому методичну та інформаційну допомогу, довідкові матеріали, спеціальну документацію тощо; сприяє додержанню прав і захисту законних інтересів Центру в органах державної влади та місцевого самоврядування, інших підприєм-

ствах, установах, організаціях; погоджує навчальні плани та програми навчальних дисциплін Центру; здійснює контроль за ефективністю використання і збереження закріпленого за Центром майна; визначає та координує напрями діяльності Центру; здійснює інші повноваження, передбачені Статутом і законодавством України.

Втім, проведений аналіз статистичних даних у сфері діяльності суб'єктів державного та первинного фінансового моніторингу, правоохоронних, судових та інших державних органів щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму свідчить, що в Україні дотепер відсутня ефективна комплексна система підготовки фахівців, які набувають навички виявлення правопорушень і розслідування злочинів у цій сфері, включаючи навички пошуку й ідентифікації грошових коштів, розміщених в офшорних зонах. Рішення цієї проблеми припускає: визначення мережі базових вищих навчальних закладів; створення механізму підготовки й підвищення кваліфікації науково-педагогічного складу для таких закладів; розробку спеціалізованого навчального курсу, навчально-методичного комплексу до нього, що включає можливість дистанційного навчання з використанням глобальної комп'ютерної мережі [9, с. 165]. При цьому підкреслимо, що національний підрозділ фінансової розвідки був утворений ще у 2002 р., але дотепер жодний з вищих навчальних закладів не здійснює підготовку фахівців за напрямком діяльності та спеціалізацією Держфінмоніторингу України.

Що стосується зарубіжних аналогів Центру, то слід зупинитися на діяльності Міжнародного навчально-методичного центру фінансового моніторингу, створеного відповідно до розпорядження уряду Російської Федерації від 21.11.2005 № 1989-р [10]. Нині до його складу входять: департамент навчально-методичних і дослідницьких проектів; адміністративно-правовий департамент; департамент інформації і комунікацій; бухгалтерська служба. Засновником Центру також є підрозділ фінансової розвідки – Федеральна служба фінансового моніторингу, але М.М. Прошунін виокремлює лише методологічну функцію даного органу виконавчої влади у цьому напрямі. Остання, на погляд указаного автора, обмежується тільки виявленням ознак операцій (угод) з грошовими коштами або іншим майном, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, що здійснюються з методичною і практичною цілями [11, с. 94]. Але з такими висновками можна погодитися лише частково.

Згідно з розпорядженням уряду Російської Федерації від 01.10.2011 № 1718-р, метою діяльності вказаного Центру є забезпечення участі Російської Федерації у діяльності FATF, регіональних груп, які створені за її аналогом, Групи Егмонт та інших міжнародних організацій, які займаються питаннями протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму [12]. Також предметом діяльності Центру є: проведення навчально-методичних заходів, у тому чи-

слі шляхом реалізації освітніх програм додаткової професійної освіти; організація та проведення науково-дослідних, оціночних заходів та експертиз у цій сфері; організаційне й технічне забезпечення участі Російської Федерації у міжнародних заходах у цій сфері; технічне сприяння Російській Федерації та іншим державам, а також міжнародним і регіональним організаціям, які здійснюють діяльність у цій сфері; інформаційно-комунікативне супроводження діяльності Російської Федерації у цій сфері [13, с. 187–188]. Таким чином, пріоритетним напрямком діяльності Міжнародного навчально-методичного центру фінансового моніторингу є не тільки створення багаторівневої системи підготовки (перепідготовка, підвищення кваліфікації та ін.) фахівців з питань фінансового моніторингу, але й розвиток міжнародних зв'язків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму. Вважаємо за доцільне урахувати це положення й у національному антилегалізаційному законодавстві.

Висновки. Узагальнюючи викладене вище, зазначимо, що Навчально-методичний центр Держфінмоніторингу України повинен відігравати провідну роль щодо поширення методологій (типологій), міжнародних стандартів і передового досвіду у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму. Безперечно, що пріоритетним напрямком діяльності Центру має бути професійна перепідготовка та підвищення кваліфікації фахівців з питань фінансового моніторингу, результатом яких повинно стати створення багаторівневої системи додаткової професійної освіти для працівників суб'єктів державного та первинного фінансового моніторингу, правоохоронних, судових та інших державних органів. Також керівництво Держфінмоніторингу України повинно приділяти увагу таким напрямкам діяльності Центру: проведення за державним замовленням уповноважених органів науково-дослідних робіт з питань боротьби з легалізацією злочинних доходів і фінансуванням тероризму; підготовка спеціалістів для зарубіжних підрозділів фінансових розвідок; організація та проведення науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів тощо з проблемних питань у цій сфері.

Бібліографічні посилання

1. Про схвалення Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму на період до 2015 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 берез. 2011 р. № 190-р // Офіційний вісник України. – 2011. – № 19. – Ст. 803.
2. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму : Закон України від 28 листоп. 2002 р. № 249-IV // ВВР України. – 2010. – № 29. – Ст. 392.
3. Про Положення про Державну службу фінансового моніторингу України : указ Президента України від 13 квіт. 2011 р. № 466/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 29. – Ст. 1272.
4. Про утворення Навчально-методичного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу в сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням терориз-

му : розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 груд. 2004 р. № 899-р // Офіційний вісник України. – 2004. – № 50. – Ст. 3287.

5. Підсумки роботи за 2012 рік. – К. : Держ. служба фін. моніторингу України, 2013.

6. Регламент роботи Державної служби фінансового моніторингу України : затверджено наказом Державної служби фінансового моніторингу України від 30.05.2011 р., № 97. – К., 2011.

7. Витяг зі Статуту Державного навчального закладу післядипломної освіти «Навчально-методичний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу в сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму» від 15 лип. 2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://finmonitoring.in.ua/ua/about/history>.

8. Офіційний веб-сайт Навчально-методичного центру Держфінмоніторингу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://finmonitoring.in.ua/ua/about/statut>.

9. Буткевич С. А. Фінансовий моніторинг в Україні (організаційно-правові аспекти) : монографія / С. А. Буткевич. – Сімферополь, 2010.

10. Об автономной некоммерческой организации «Международный учебно-методический центр финансового мониторинга» : распоряжение правительства Российской Федерации от 21 ноября 2005 г. № 1989-р // Собрание законодательства Российской Федерации. – 2005. – № 48. – Ст. 5085.

11. Прошунин М. М. Финансовый мониторинг (противодействие легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем, и финансированию терроризма) : учеб. пособ. / под ред. проф. С. В. Запольского. – М., 2009.

12. Официальный веб-сайт Международного учебно-методического центра финансового мониторинга [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.mumcfm.ru/index.php/ru/about/generalinfo>.

13. Никольский С. Ю. Росфинмониторинг в системе противодействия отмыванию денег и финансированию терроризма: административно-правовой аспект : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.14 / Никольский С. Ю. – Ростов-на-Дону, 2011.

Буткевич С. А. Организационно-правовые основы деятельности Учебно-методического центра Госфинмониторинга Украины. Рассмотрены организационно-правовые основы деятельности Учебно-методического центра переподготовки и повышения квалификации специалистов по вопросам финансового мониторинга Государственной службы финансового мониторинга Украины. Основное внимание уделено его заданиям, функциям и полномочиям структурных подразделений, а также усовершенствованию антилегализационных мероприятий в этой сфере.

Ключевые слова: *предупреждение, легализация доходов, полученных преступным путем, Учебно-методический центр, противодействие, финансирование терроризма.*

Butkevych S. A. The Organizational and Legal Bases of Activity of the Training-Methodical Center of the State Committee for Financial Monitoring of Ukraine. The organizational and legal bases of activity of the Training-Methodical Center for Re-Training and Professional Development of Experts on Financial Monitoring Issues of the State Committee for Financial Monitoring of Ukraine are considered. The basic attention is given to its tasks, functions and credentials of its divisions, and also improvement of anti-money laundering activity at that sphere.

The analysis of statistical data in the field of activity of subjects of state and initial monitoring, law enforcement, courts and other public bodies on prevention and counteraction to legalization (laundering) of proceeds from crime and financing of terrorism suggests that Ukraine still lacks an efficient integrated system training, which acquire skills in identifying violations and crime investigation in this area, including the ability to search and identify the funds deposited in offshore areas. The solution to this problem involves: defining the basic network of higher education institutions; establishing a mechanism of preparation and training of scientific and pedagogical staff for such facilities; development of a specialized training course, teaching him complex, including the possibility of distance learning using a global computer network.

In order to develop proposals and recommendations to improve flood of modern activity of the Training-Methodical Center analysis of positive experience of activity of the International Training-Methodical Center for Financial Monitoring (Russian Federation). Based on the analysis proved that the Training-Methodical Center of the State Committee for Financial Monitoring of Ukraine should play a leading role in the dissemination of methodologies (typologies), international standards and best practices in the area of prevention and counteraction to legalization (laundering) of proceeds from crime and terrorism financing.

The author proves that priority of activity of the Training-Methodical Center should be retraining and professional development of specialists by financial monitoring, which resulted in establishment should be multi-level system of additional vocational training for staffs of subjects of state and initial monitoring, law enforcement, judicial and other governmental authorities. The leadership of the State Committee for Financial Monitoring of Ukraine should pay meticulous attention to following areas of the Centre, as conducting research projects on counteracting to money laundering and terrorism financing under state order of competent authorities; training of specialists for foreign financial intelligence units; organization of scientific conferences, seminars, round tables, etc. of problematic issues in this area.

Key words: *prevention, laundering of the incomes received in the criminal way, Training-Methodical Center, counteraction, financing of terrorism.*

Надійшла до редакції 16.03.2013

В.А. Завгородній

кандидат юридичних наук

Г.Є. Пшенична

студентка юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

УДК 342.95

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї СТОСОВНО ДИТИНИ

Розглянуто теоретичні аспекти визначення юридичної відповідальності за вчинення насильства в сім'ї стосовно дитини. На основі аналізу чинного законодавства у сфері протидії домашньому насильству розкрито об'єктивні та належні міри відповідальності та особливості застосування захисного припису за вчинення насильства в сім'ї стосовно дитини.

Ключові слова: *насильство в сім'ї, юридична відповідальність, дитина.*

Постановка проблеми. Насильство над дітьми в сім'ї заслуговує більш широкого розгляду, оскільки діти є особливо уразливими, потребуючи для свого повноцінного розвитку спеціальної уваги та піклування. Жорстоке поводження із дитиною, якою є кожна людина до досягнення нею 18-річного віку, зумовлює порушення основних прав і свобод.

Насильство над дітьми є явищем ще більш прихованим, ніж насильство над іншими членами сім'ї, оскільки можливість дитини поскаржитися або звернутися за захистом набагато менші, ніж у дорослої особи. Відомими стають лише найбільш жахливі випадки, які приголомшують нелюдсь-